

Revolutsiooni ülesandel

■ Vaikse ookeani laevastiku memoriaallaeva ajaloo ■

50

Vladivostoki sadama ühe kai ääres seisab sõjalaev, mis äratab tähelepanu esimesest pilgust. Tal on pikk sirge korsten, kõrged raadega mastid, kandi- lised pealisehitised, tekil mitu suurlükki. . . Jah, see laev ei sarnane üldse oma vendadega, mis künnavad praegu Vaikse ookeani laineid. Paar sammu üle trepi ja oleme laeval, mille ajalugu on nagu kõitev roma- n.

... 50 aastat tagasi astus Kaug-Idas oleva Vene laevas- tiku koosseisu uus vahilaev «Admiral Zavoikov». Ta saade- ti Kamtšatka kindralkuberneri käsutusse ja hakkas patrullima poolsaare rannavetes. Muide, oma nime polnud laev saanud juhuslikult. 1854. aastal juhtis admiral Zavoikov Petropav- lovsk-Kamtšatkski kaitsmist. Just temale kuuluvad sõnad: «Abi ei ole oodata kelleltki. . . Pidagem meeles, et oleme vene inimesed.» Mereväelased ja kohal- ikud elanikud löid siis taga- si inglaste ja prantslaste üle- kaatukate jõudude ägeda pea- letungi ning sundisid nad ta- ganema.

Revolutsioonisündmuste ajal

oli laev Vladivostokis. Enamik meeskonda pooldas bolševikke ja tunnustas Kaug-Ida Vaba- riiki, mis etendas puhvri osa Nõukogude Venemaa ja impe- rialistliku Jaapani vahel. 1921. aasta maikuu algul sai laev bolševistlikult parteikeskusest eriülesande: teha retk Kamtšat- kasse ja Komandorisaartele, viia revolutsioonile ustavatele väesalkadele relvi ja toidumoo- na ning võtta pardale hinnaline last — karusnahad, mis olid riigikassa summade täiendamise- seks nii vajalikud.

Ekspeditsiooni ülemaks oli vana bolševik, Kaug-Ida Vaba- riigi minister Aleksandr Jak- um. Laeva juhtis tema esi- mene komandör vanemleitnant Aleksandr Kljuss. Komissariks oli gardemariin Stanislav Or- lovski, kellest meeskond väga lugu pidas. Olukord oli tollal ülimalt keerukas ja pinev. Pal- judes kohtades Kaug-Idas mä- raitesid interveidid ja valge- kaartlased. Oli tarvis ilmutada suurt ettevaatlikkust. Merevää- lastele tuli abiks piirkonna hea tundmine, sest nad olid aastaid teeninud siinsetes rannavetes. Kui vastutusriikka ülesande täitmine on lõpule jõudmas,

tuli Kamtšatkasse ärev teade, et Vladivostokis on toimunud kontrrevolutsiooniline pööre. Interventide toetusel pääsis mai lõpul võimule mustasajali- ne valitsus. Bolševistlik orga- nisatsioon läks ajuliselt pöran- da alla.

Tekkis reaalne oht, et laev satub vaenlase kätte. Mida te- ha? Pärast lühemat kaalumist võeti vastu hulljulge ja vist küll ainuõige otsus: võtta kurss Sanghaile ja jääda sinna nii kauaks, kuni olukord Vladivoos- tokis muutub.

Niimoodi siis sõitiski kahe- kümne esimese aasta lõpu su- vepäeval Sanghai rahvusvähel- lisse sadamasse uhkelt lehviva Nõukogude lipu all «Admiral Zavoiko». See oli Nõukogude vabariigi esimene sõjalaev vä- lismaal. Sanghai töötajad ter- vitasid teda soojalt, kuid iga liiki reaktionärid olid mee- lestatud tõrjuvalt ja isegi vae- nulikult. Sanghaisse oli too- kord kogunenud palju valge- kaartlasi Punaarmee poolt Si- beris purustatud väesadest. Nad korraldasid provokatsioo- ne ja püüdsid mitmel korral

laeva enda kätte saada. Kõik need katsed purunesid punaste mereväelaste kindlameelsuse ja mehisuse vastu. Nad jäid vankumatult ustavaks kodumaale. Ankrusseimine Sanghais kestis üle poolteise aasta. 1922. aasta oktoobri lõpul Vladivos- tok väbustati, kuid alles 1923. aasta märtsis kujunesid tingi- mused kojusõiduks soodsaks. Laev jõudis tagasi kodusada- masse ja sai punase Vaikse ookeani laevastiku esimeseks lahinguüksuseks. Varsti anti talle uus nimi — «Krasnõi Võmpel» («Punane Vimpel»).

Laev võttis osa valgekaartli- ke jõukude riismete likvideeri- misest Ohhoota mere rannikul. Ta saatis maale dessante ja toetas oma suurtükilulega pu- riäväelaste rünnakuid. Talle langes osaks au kehtestada nõukogude võimu Kaug-Ida

kõige kaugemates põhjapiir- kondades. Aegamööda täienes Vaikse ookeani laevastik uute, ajakohasemate laevadega, kuid «Krasnõi Võmpel» jäi edasi ri- visse. 1945. aastal täitis ta imperialistliku Jaapani vastaste lahinguoperatsioonide ajal edukalt sidelaeva ülesandeid.

Alles 1958. aastal lahkus ve- teran rivist. Punalipulise Vaikse Ookeani Laevastiku juhataja käskkirja põhjal sõitis ta Vla- divostoki sadamasse oma jää- davasse ankrupaika. Nii sai «Krasnõi Võmpel» memoriaal- laevaks, Vaikse ookeani laevas- tiku sõjaajaloo muuseumi filiaal-iks. Uhkusega nimetatavad Vladivostoki elanikud teda Vaikse ookeani «Auroraks». Vladivostok.

MARK TATARINOV,
APN-i erikorrespondent